

Riktlinjer för utövande av kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Datum:	2024-04-24, § 68
Fastställt av:	Kommunfullmäktige
Diarienummer:	LKS 2024-000143
Gäller för:	Kommunstyrelsen
Dokumentansvarig:	Kommunstyrelsen
Gäller till och med:	2028-12-31
Ansvarig för revidering:	Kommundirektör

Innehållsförteckning

Inledning och syfte	3
Vad säger kommunallagen?	3
Varför finns uppsiktsplikten?	3
Vad innebär kommunstyrelsens uppsiktsplikt och vilka berörs?	3
Hur genomförs uppsiktsplikten?	3
Vad är viktigt att tänka på?	4
Vad kan kommunstyrelsen besluta om?	4
Uppsikt över nämndernas verksamhet	5
Uppsikt över de helägda bolagens verksamhet	5
Uppsikt över de delägda bolagens verksamhet	6
Uppsikt över verksamhet enligt avtalssamverkan	7
Uppsikt över kommunalförbund	8

Inledning och syfte

Syftet med detta dokument är att klargöra vad kommunstyrelsens uppsiktsplikt innebär, vad den inriktas mot, vilken information som behövs och hur den praktiskt genomförs.

Vad säger kommunallagen?

Enligt kommunallagen 6 kap. 1 § ska kommunstyrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnders verksamhet, verksamhet enligt avtalssamverkan, verksamhet i kommunala bolag samt verksamheter i kommunalförbund som kommunen är medlem i.

Enligt kommunallagen 6 kap 9 § har kommunstyrelsen en så kallad förstärkt uppsiktsplikt över kommunala bolag. Det innebär att kommunstyrelsen i årliga beslut, för varje kommunalt aktiebolag, ska pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet samt utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om kommunstyrelsen finner att så inte är fallet, ska kommunstyrelsen lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

Varför finns uppsiktsplikten?

Uppsiktsplikten finns för att kommunstyrelsen ska kontrollera att kommunens verksamhet bedrivs och utvecklas i enlighet med lagar, förordningar och beslutade styrdokument samt att dessa efterlevs.

Vad innebär kommunstyrelsens uppsiktsplikt och vilka berörs?

Uppsiktsplikten innebär att kommunstyrelsen på ett systematiskt sätt ska följa utvecklingen inom nämnder och kommunala bolag. Uppsiktsplikten innefattar även verksamheter där det finns avtalssamverkan och verksamhet i kommunalförbund som Lysekils kommunen är medlem i.

Kommunstyrelsen har utifrån uppsiktsplikten rätt att göra påpekanden, lämna råd och anvisningar samt lämna förslag till kommunfullmäktige om eventuella förändringar.

Uppsiktsplikten innebär dock inte att kommunstyrelsen ska gå in och granska enskilda ärenden hos nämnder, bolag med flera. Detta gäller särskilt andra nämnders myndighetsutövning, tillämpning av lag eller ärenden som i övrigt rör enskilda. I dessa ärenden får inte kommunstyrelsen agera.

Hur genomförs uppsiktsplikten?

Kommunstyrelsens ansvar för att utöva uppsikt över övriga kommunala verksamheter finns inskrivet i styrelsens reglemente. Uppsiktsplikten är nära sammankopplad med kommunstyrelsens uppgift att styra, leda och samordna

kommunens verksamheter i stort. Kommunstyrelsen har till uppgift att följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

I Lysekils kommuns styrmodell konstateras att uppsiktsplikten utförs inom ramen för styrmodellen och dess olika delar. Det innebär att uppsiktsplikten inte är en sidoordnad eller separat uppgift utan en del av att arbeta enligt styrmodellen. Uppgiften att operativt leda och samordna arbetet med uppsikt ligger hos kommundirektören på kommunstyrelsens uppdrag.

Uppsikten utövas genom:

- Analys av förutsättningar och omvärld
- Uppföljning av vision, värdegrund, mål och indikatorer samt uppdrag
- Uppföljning av finansiella mål och budget
- Uppföljning av kvalitetsfaktorer och kvalitetsindikatorer
- Uppföljning av intern kontroll och riskanalyser.

Ytterligare delar i uppsikten är att kommunstyrelsen tar del av protokoll och annan dokumentation från nämnder och bolag. Vidare kan som en del i uppsikten förvaltningschefer och VD:ar bjudas in till kommunstyrelsen för att informera om verksamheten.

I det följande redovisas mer specifikt om hur uppsikten utövas när det gäller nämnder, helägda bolag, delägda bolag, gemensam nämnd och avtalssamverkan samt kommunalförbund.

Vad är viktigt att tänka på?

- Ansvaret för uppsiktsplikten gäller hela kommunstyrelsen. Vid uppsiktsaktiviteter där inte hela styrelsen deltar, till exempel budget- och ägardialoger, ska rapportering av väsentlig information ske till hela styrelsen genom minnesanteckningar som anmäls vid sammanträde eller genom information på sammanträde.
- Kommunstyrelsens behov av uppsiktsaktiviteter kan variera över tid både vad gäller inriktning och form. Styrelsen kan vid behov initiera uppsiktsaktiviteter utöver vad som genomförs utifrån styrmodellen, till exempel särskilda dialogmöten.

Vad kan kommunstyrelsen besluta om?

Som en effekt av uppsiktsplikten kan kommunstyrelsen vidta följande beslut att:

- Begära in yttranden och upplysningar från berörda verksamheter
- Begära kompletterande uppgifter kring en specifik fråga
- Göra påpekanden och lämna råd eller anvisningar till nämnder och styrelser.
- Ge kommundirektören i uppdrag att initiera en fördjupad uppföljning
- I ett specifikt ärende ge presidiet i uppdrag att föra dialog med presidiet för en annan nämnd om detta.

Om det är nödvändigt med andra åtgärder ska kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att agera. Exempel på detta kan vara beslut om att en nämnd ska vidta åtgärder för att få budgeten i balans.

Uppsikt över nämndernas verksamhet

Uppsikten utövas i huvudsak inom ramen för styrmodellens planerings- och uppföljningsprocesser. I uppföljning 3 per augusti (delårsbokslut) och vid årsredovisningen görs en bedömning av hur väl nämnden uppfyller sitt grunduppdrag gentemot kommuninvånarna samt ekonomisk uppföljning. Vid uppföljning 1 per februari, 2 per april och 4 per oktober ligger fokus på ekonomin.

I anslutning till uppföljningstillfällena genomförs dialogmöten mellan kommunstyrelsens presidie och presidiet i respektive nämnd. Vid dessa möten förs minnesanteckningar som anmäls till kommunstyrelsens sammanträde. Vid dialogmötena fattas, som framgår av benämningen, inga beslut. Om beslut av något slag krävs initieras sådana ärenden i särskild ordning.

En del i uppsikten är vidare att kommunstyrelsen får del av:

- Protokoll från nämndernas sammanträden
- Nämndernas budgetplaner
- Nämndernas årsrapporter
- Nämndernas arbete med intern kontroll
- Kommunrevisionens olika granskningsrapporter
- Annan information av väsentlig karaktär i nämnder och förvaltningar som förmedlas av kommundirektören vid kommunstyrelsens sammanträden
- Nämndernas uppsikt över verksamhet som utförs av privata utförare och hur tillsynen av privata utförare har utförts. (Enligt av kommunfullmäktige antaget program för uppföljning av verksamhet som utförs av privata utförare).

Uppsikt över de helägda bolagens verksamhet

Kommunstyrelsen ska ha löpande uppsikt över den kommunala verksamhet som bedrivs i kommunala bolag. Utöver detta har styrelsen från 1 januari 2013 en så kallad förstärkt uppsiktsplikt över de kommunala aktiebolagen.

Den förstärkta uppsiktsplikten innebär att kommunstyrelsen i årliga beslut, för varje kommunalt aktiebolag, ska pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet samt utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om kommunstyrelsen finner att så inte är fallet, ska kommunstyrelsen lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom 2018 slagit fast att uppsiktsskyldigheten är övergripande och att det av detta följer att kommunstyrelsen inte är skyldig att granska samtliga enskilda affärshändelser i ett bolag. Granskningen ska dock vara tillräckligt omfattande för att möjliggöra en bedömning av om verksamheten som helhet har haft en sådan inriktning och bedrivits på ett sådant sätt att den varit kompetenslig.

Lysekils kommun har de helägda kommunala bolagen Lysekils Hamn AB, Havets Hus i Lysekil AB, LEVA i Lysekil AB, LysekilsBostäder AB med Lysekils Stadshus AB som moderbolag i en koncernbildning. Styrelsen i Lysekils Stadshus AB har därigenom rollen som koncernstyrelse och företräder ägaren gentemot dotterbolagen.

Rollfördelningen mellan kommunfullmäktige, kommunstyrelse och styrelsen i Lysekils Stadshus AB när det gäller styrningen av de helägda bolagen finns beskriven i det gemensamma ägardirektivet för bolag ägda av Lysekils kommun.

När det gäller uppsiktsplikten har styrelsen i Lysekils Stadshus AB ett särskilt ansvar att för kommunstyrelsens räkning samla underlag från dotterbolagen inför kommunstyrelsens årliga beslut med anledning av uppsiktsplikten. Detta sker genom att dotterbolagen senast den 1 mars varje år lämnar en bolagsstyrningsrapport till moderbolaget som sedan sammanställer en rapport för bolagskoncernen som lämnas till kommunstyrelsen senast den 1 april.

Utöver bolagsstyrningsrapporterna utövas även uppsikten över de helägda bolagen i huvudsak inom ramen för styrmodellens planerings- och uppföljningsprocesser. I uppföljning 2 per april görs en bedömning av det ekonomiska utfallet. I uppföljning 3 per augusti (delårsbokslut) och vid årsredovisningen görs utöver ekonomin även en bedömning av hur väl bolagen uppfyller sitt grunduppdrag gentemot kommuninvånarna.

I anslutning till uppföljningstillfällena genomför styrelsen i Lysekils Stadshus AB, i rollen som företrädare för ägaren Lysekils kommun, dialogmöten med presidierna i respektive bolag.

Kommunstyrelsen tar vidare del av årsredovisningen för moderbolaget Lysekils Stadshus AB och beslutar om uppdrag till kommunens ombud på årsstämman.

En del i uppsikten är vidare att kommunstyrelsen får del av:

- Protokoll från bolagsstyrelsernas sammanträden
- Bolagens budgetplaner/affärsplaner
- Bolagens årsredovisningar
- Bolagens arbete med intern kontroll
- Revisorernas olika granskningsrapporter
- Annan information av väsentlig karaktär i bolagen som förmedlas av kommundirektören vid kommunstyrelsens sammanträden

Uppsikt över de delägda bolagens verksamhet

Kommunstyrelsen ska ha löpande uppsikt över de delägda kommunala bolagens verksamhet på samma sätt som gäller för de helägda bolagen. En skillnad här är dock att det är kommunstyrelsen som utövar uppsikten direkt gentemot bolagen utan det särskilda uppdrag som styrelsen i Lysekils Stadshus AB har för att sammanställa underlag för de helägda bolagen.

Lysekils kommun är delägare i Rambo AB där ägarandelen uppgår till 25 procent. Övriga delägare är Munkedals, Sotenäs och Tanums kommuner som även de har en ägarandel på 25 procent vardera. Lysekils kommun har även små ägarandelar i Fyrstads Flygplats AB (1 %) samt Netwest Sweden AB (2 %).

Uppsikten över Rambo AB utövas i huvudsak inom ramen för styrmodellens planerings- och uppföljningsprocesser då bolaget ingår i kommunens koncernredovisning. I uppföljning 2 per april görs en bedömning av det ekonomiska utfallet. I uppföljning 3 per augusti (delårsbokslut) och vid årsredovisningen görs utöver ekonomin även en bedömning av hur väl bolagen uppfyller sitt grunduppdrag gentemot kommuninvånarna.

I anslutning till uppföljningstillfällena genomförs dialogmöten mellan kommunstyrelsens presidie och presidiet i Rambo AB. Vidare genomförs avseende Rambo AB ägarsamråd tillsammans med de övriga ägarkommunerna. Även i Fyrstads Flygplats AB genomförs ägarsamråd tillsammans med de övriga ägarkommunerna.

Kommunstyrelsen tar vidare del av årsredovisningarna för de delägda bolagen och beslutar om uppdrag till kommunens ombud på respektive årsstämma.

En del i uppsikten är vidare att kommunstyrelsen får del av:

- Protokoll från bolagsstyrelsernas sammanträden
- Bolagens budgetplaner/affärsplaner
- Bolagens årsredovisningar
- Bolagens arbete med intern kontroll
- Revisorernas olika granskningsrapporter
- Annan information av väsentlig karaktär i bolagen som förmedlas av kommundirektören vid kommunstyrelsens sammanträden

Uppsikt över verksamhet enligt avtalssamverkan

Kommunstyrelsens ska ha löpande uppsikt över verksamhet som sker i gemensam nämnd eller enligt kommunallagen 9 kap. 37 §.

Lysekils kommun har avtalssamverkan med Munkedals och Sotenäs kommuner avseende lönehantering (Munkedal värdkommun), IT-verksamhet (Lysekil värdkommun) samt miljöenhet (Sotenäs värdkommun).

IT-verksamheten är en del av kommunstyrelsens verksamhet och hanteras uppsiktsmässigt som en del av Lysekils kommun. Lysekils del av löneenheten i Munkedal ingår i kommunstyrelsens ansvarsområde och rapportering av denna sker till kommunstyrelsen inom ramen för de egna planerings- och uppföljningsprocesserna.

Miljöenhetens uppdrag är en del av samhällsbyggnadsnämndens verksamhet. De ska bedriva tillsyn och prövning inom flera lagstiftningsområden såsom, miljöbalken, livsmedelslagen, lagen om tobak och liknande produkter och vissa receptfria läkemedel.

Kommunstyrelsen ska årligen rapportera till kommunfullmäktige om kommunens avtalssamverkan, vilket sker i årsredovisningen.

Beträffande avtalssamverkan inom IT, Lön och miljö genomförs samverkansråd två gånger per år med deltagande av kommunstyrelsens ordförande och oppositionsråd från de tre samverkande kommunerna.

Uppsikt över kommunalförbund

Kommunstyrelsen ska ha löpande uppsikt över de kommunalförbund som man är medlem i på liknande sätt som i delägda kommunala bolagen.

Lysekils kommun är medlem i Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän där andelen i kostnadsfördelningen uppgår till 21,72 procent. Övriga delägare är Munkedals och Uddevalla kommuner andelarna är 14,13 procent respektive 64,15 procent. Lysekils kommun är vidare medlem i Fyrbodals kommunalförbund tillsammans med övriga 13 kommuner i Fyrbodal. Kommunen är även sedan 2021 tillsammans med Västra Götalandsregionen och 41 andra kommuner i regionen medlem i kommunalförbundet Tolkförmedling Väst.

Uppsikten över Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän utövas i huvudsak inom ramen för styrmodellens planerings- och uppföljningsprocesser då bolaget ingår i kommunens koncernredovisning. I uppföljning 2 per april görs en bedömning av det ekonomiska utfallet. I uppföljning 3 per augusti (delårsbokslut) och vid årsredovisningen görs utöver ekonomin även en bedömning av hur väl bolagen uppfyller sitt grunduppdrag gentemot kommuninvånarna.

Kommunstyrelsen tar vidare del av årsredovisningarna för kommunalförbunden och föreslår kommunfullmäktige beslut om godkännande och ansvarsfrihet.

I Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän genomförs ägarsamråd tillsammans med de övriga ägarkommunerna. Kommunstyrelsens ordförande och oppositionsråd deltar.

En del i uppsikten är vidare att kommunstyrelsen får del av:

- Protokoll från direktionernas sammanträden
- Förbundens budgetplaner/affärsplaner
- Förbundens årsredovisningar
- Förbundens arbete med intern kontroll
- Revisorernas olika granskningsrapporter
- Annan information om väsentlig karaktär i förbunden som förmedlas av kommundirektören vid kommunstyrelsens sammanträden.